

# FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 25

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á  
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 29. juni 1946

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og  
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

20. árg.

## Ríkisstjórnaruppskotið í mun til stiðrnarlagið undan 1940

Fáur og eingin Føroyingur og ikki at tala um nøkur dansk stjórn hugsaði sær áður møguleikan av loysing.

I stjórnaruppskoti sínum sigur danska ríkisstjórnin egna og danska fólksins vegna, at Føroyingar *nu beinanvegin* kunnu fáa loysing, um teir ynskja hana. Og um teir nú tann 14. sept. velja ríkisfelagsskap undir frium viðurskiftum, kunnu teir altíð seinri koma aftur til loysingarspurningin og fáa loysing, um ein meiriluti av Føroya fólki er loysingarhugaður.

Tað vóru færri enn fleiri Danir, sum undan krígunum viðgingu, at Føroyingar eru ein serlig tjóð eins og Sviar, Norðmenn og Íslendingar, og seinir vóru danskir stjórnarmenn eins og leikmenn at virða føroyskt mál sum sjálvstøðugt mál.

I stjórnaruppskotinum virðiskenna Danir við ríkisstjórnini á odda Føroyingar sum eina serliga tjóð og taka tað sum eina sjálvfylgju, at føroyskt mál skal eiga fullan og heilan rætt javnbjóðis donskum í øllum viðurskiftum her á landi.

Áður hugsaðu Danir sær valla størri sjálvráðis møguleika fyri Føroyingar enn at vera ráðgevandi í lógarmálum.

Nú skjýtur ríkisstjórnin uppá at geva Føroya lögtingi rætt til at gera rættarreglur við lógar- og fyriskipanarkraft innan fyri ein hóp av økjum í okkara samfelagslívi, serliga viðvíkjandi øllum okkara figgjjarlívi, so talan er um at veita Føroyingum heilt og óskert figgjjarvald, ið er grundleggjandi og hitt týðningarmesta í einum tjóðar- og samfelagslívi.

Javnaðarflokkurin ræður veljarum at taka við ríkisstjórnaruppskotinum í tí treysti, ja undir teirri forútsætting, at tá ið grundlógin verður broytt verður rættarreglur rætturin býttur um við lóggávurætt fyri Føroyar eins og stjórnin var inni á undir samráðingunum.

Áður slapp bara ein — hin størsti flokkurin — at senda mann á ríkisdag.

Nú er uppskot um at fáa Fø-

royar at verða umboðaðar av tveimum teim størstu flokkunum til viðgerðar av øllum felags málum.

Áður høvdu Føroyingar at krevja fult frælsi fyri Føroya flagg, og enn og minni datt Dønum til hugs, at Føroya flaggið skuldi fáa rætt og viðurkenning á landi, enn og minni á sjónum.

Nú hava ríkisstjórnin og Danir yvirhavur gingið við til at geva Føroya flaggi fullan og heilan rætt at verða hevjað á stong allastaðni har, ið ein Føroyingur yvirhavur kann flagga.

Áður var óhugsandi at fáa Danir (teir hildu seg skylda at fylgja sambandsmonnum) at skilja, at Føroyingar í nógvum føri kundi yvirtaka ta fullu umsitingarlígu og peningalígu ábyrgdina, og enn og minni var tað hugsandi um at fáa teir at skilja, at Føroyingar ikki bert skuldu hava rætt til hesa yvirtøku, men at teir eisini skyldu at dubba seg til at gera tað í flestu førum.

Nú skrásetur danska ríkisstýrið í sínum uppskoti Føroyingsins rætt til at yvirtaka at kalla øll øki uttan 5.

Talað verður um figgjjarligan stuðul frá státinum her eftir eins og higartil. Her er eingin munur.

Áður varð einans talan um reint danskt pass.

Nú er uppskot um, at »Føroyingur» og »Føroyar» verða sett í passið.

Áður hevði amtmaðurin alla umsitingina av felagsmálunum, uttan at nakar Føroyingur hevði rætt at leggja eitt orð uppi.

Nú er uppskot um at leggja umsitingina av felagsmálunum soleiðis til rættis, at har ið amtmaðurin fyrr var einsamallur avgerandi ella umsítandi verður eitt ráð uppá 5 menn umsítandi og avgerandi, og í hesum ráði skulu sita 4 Føroyingar og bara ein Dani, ið tá skal hava forsætisrættin.

I sermálunum, ið Føroyingar sambært uppskotið skulu kunna yvirtaka, liggur umsitingin og avgerðin einans hjá landsnevndini.

Kortini skal hin danski umboðsmaðurin hava rætt til at vera tilsteðis undir viðgerðini. Men hann skal tó ongan atkvøðurætt hava.

Henda umskipan við geva Føroyingum i hendi so gott sum alla umsitingina her á landi.

Uppskot er um við státs- og føroyskari figgjarmegi at fáa settan á stovn ein kreditstovna istaðin fyri kreditfeløg, sum menn hava í Danmark. Hetta verður serliga gott fyri húsabygging.

Áður høvdu Føroyingar yvirhavur ongan rætt til at taka lut í uttanríkisráðingum um handils- og vinnulívið.

Nú verður skotið til, at Føroyingar skulu sleppa at verða við til allar samráðingar við útlendingar, har ið Føroyingar hava vinnuligar og aðrar interessur.

Hesar samráðingar skulu hava Londonarsamráðingarnar til fyrirmynd. Har samráddust Føroyingar við Bretar, meðan Danir »introduseraðu» Føroyingar og góðkendu úrslitið og autoriseraði tað. Úrslitið var gott!

Her er av sonnum talan um mong og stór frælsis framstig. Tað eru einans skilaloysingar, ið ikki viðganga, at so er.

Men nógv, nógv betri og fullkomnari kundi tað verið, um sambandið ikki hevði næstan hóttað og »grátið» ríkisstjórnina til at taka steðu móti, at vit eisini skuldu fáa ein fastan rætt til at yvirtaka postskipanina, vitaskipinina, »fiskarinnspjeksjónina», skúlskapin og presta- og kirkjuskipanina.

Henda skerjan er væl harmulig, men ríkisstjórnaruppskotið goymir sum sagt so nógv av grundleggjandi góðum og sjálvræðisframstigum, at javnaðarflokkurin ræður øllum veljarum til, tá ið einki annað býtið er, at greiða atkvøðu fyri stjórnaruppskotinum frá ríkisstýrinum heldur enn at taka loysing, ið Føroyingar — líka so lítið sum nakað annað fólk — eru færir at taka so knappliga við eitt kast. Vit eru ikki útgjerdir til tess, eiga heldur ikki manningina.

Íslendingar máttu hava 25 ár at dubba seg til at kunna taka loysing.

Og vit eru minni enn so menskir og væl fyrireikaðir sum teir vóru í 1918.

Jóanskeudag 1946.

P. M. Dam.

### Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrugv

Tlf. 443

### Fiskurin undir Føroyum

Tað hoyrist frá nógvum fiski undir Føroyum. Vestan fyri Suðuroynna eru maskinbátar komnir til yvir 800 pund upp á snørið.

Annars frættist so ofta frá Onglendingum, ið fáa nógvan fisk undir Føroyum. Tað eru fiskivinnufeløg, ið hava bátar, ið bara fiska undir Føroyum, og hesir bátarnir standa seg best. Serliga á sumri, tá ið fólk ikki dámar at keypa torskin, er føroyafiskurin góð marknaðarvera. Uppi í farmum, ið veiddir eru her við oyggjarnar er aloftast nógv hýsa og kalvi, og tað er fiskur, ið altíð verður keyptur og góður prisur er fyri. Tað er tí mangur maður, ið spyr hvi altíð Føroyingar fara langar leiðir burtur at royna og lata sínar egnu liggja. Svarið verður oftast tað merkiliga, at Føroyingar eru so ókunnigir her hjá sær sjálvum. Enskir fiskimenn eru nógv kunnigari, teir hava kort, har hvør plinkur er merktur á.

Hetta eigur at verða broytt. Føroyingar eiga at royna við egnar strendur. Hesi skipini, ið nú verða umbygd og hava trol, mugu vera frálík at fiska við undir Føroyum. Nær við marknaðin og kunna sigla skjótt ímillum.



Valdemar Lützen, tlf. 16.